

Sterfte en voetzoollaesies bij vleeskuikens

Mei 2022

1 Inleiding

Verborgen voor de consument, sterven er jaarlijks vele vleeskuikens in de stallen van de Nederlandse veehouderij. Vele vleeskuikens hebben last van pijnlijke voetzoolzweren – het grootste welzijnsprobleem in deze pluimveesector. Om aan het licht te brengen hoe veelvoorkomend dit leed is, heeft Wakker Dier met behulp van de Wet openbaarheid bestuur (Wob) cijfers opgevraagd bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Sinds 2018 moeten vleeskuikenhouders voor elk slachtransport het uitvalpercentage,ⁱ de bezettingsdichtheid,ⁱⁱ voetzoolleasiescores,ⁱⁱⁱ alsook het gebruikte vleeskuikenras^{iv} melden aan de RVO.

1.1 Voetzoolleasiescores

De RVO heeft op basis van artikel 2 lid 63 van het Besluit houders van dieren^v regels opgesteld ter voorkoming van aandoeningen, die gevolgen kunnen hebben voor de maximale bezettingsgraad waarop vleeskuikens gehouden mogen worden. Slachterijen moeten per afgeleverd koppel vleeskuikens een voetzoolleasiescore (VZS) berekenen op basis van 100 poten. Iedere poot kan een score 0, 1, of 2 krijgen, afhankelijk van de ernst van de voetzoolleasie. De score per koppel varieert daarmee tussen 0 en 200. Daarmee is de VZS een objectieve maat voor de ernst van de aantasting van de voetzolen.

1.2 Rassen

De rassen kunnen worden onderverdeeld in snelgroeiend (Cobb500 , Ross 308 en 308 FF , Ross 708 , Yield plus 308 en Hubbard Conventioneel), langzaamgroeiend (Cobb Sasso, Hubbard JA57 en JA87, Rowan Ranger, Ross Ranger) en overige (waarvan het ras onbekend is).

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de relatie tussen sterfte en voetzoolleasiescores bij het houden van de verschillende rassen en bezettingsdichtheden. Bij de analyse van de sterfte en voetzoolleasies is alleen gekeken naar de vleeskuikens waarvan het ras en de bezettingsgraad bekend zijn.

2 Resultaten

2.1 Algemeen

Op basis van het Wob-verzoek heeft Wakker Dier de beschikking gekregen over de gegevens van 832 bedrijven voor de periode 2018-2021. In deze periode hebben 63.343 transporten met vleeskuikens ('Koppels') plaatsgevonden waarbij ruim 1,1 miljard vleeskuikens zijn geslacht ('Vleeskuikens'; Tabel 1).

Tabel 1

Overzicht van het aantal bedrijven, stallen, koppels (transporten) en vleeskuikens dat in de periode 2018-2021 door Nederlandse vleeskuikenhouders naar de slacht is gebracht.

	JAAR	BEDRIJVEN	STALLEN	KOPPELS	VLEESKUIKENS (MILJOEN)	AANDEEL VLEESKUIKENS T.O.V. JAARTOTAAL
SNEL	2018	447	1.445	9.898	177,1	61%
	2019	408	1.366	9.660	169,7	59%
	2020	350	1.191	8.903	158,4	55%
	2021	298	1.063	6.429	115,7	45%
	Totaal	520	1.688	34.890	620,9	55%
LANGZAAM	2018	404	1.038	5.274	95,2	33%
	2019	413	1.054	5.298	99,5	34%
	2020	453	1.180	6.095	115,2	40%
	2021	493	1.352	6.802	123,5	48%
	Totaal	595	1.629	23.469	433,4	38%
OVERIGE	2018	109	322	1.122	17,4	6%
	2019	102	319	1.374	20,6	7%
	2020	88	236	1.138	16,9	6%
	2021	100	301	1.350	18,1	7%
	Totaal	203	606	4.984	72,9	6%
EINDTOTAAL		832	2.528	63.343	1.127,2	100%

2.2 Sterfte en voetzollaesiescore

Uit de vrijgegeven cijfers blijkt dat de afgelopen jaren minstens 7 miljoen vleeskuikens in de stal sterven, nog voor zij de slachtleeftijd van 7 tot 8 weken bereiken (Tabel 2). De sterfte en gemiddelde VZS blijkt bij snel groeiende vleeskuikens consequent significant hoger t.o.v. langzaam groeiende vleeskuikens. Hoewel er in het algemeen sprake is van een daling, lag in 2021 de sterfte van snelle groeiers op 3,2 procent en de VZS op 31. Bij langzame groeiers lag de sterfte in die periode op 2,0 procent en de gemiddeld VZS op 19. Ten opzichte van langzame groeiers hadden snelle groeiers (plofkippen) daarmee een 60 procent hogere sterftepercentage en een 63 procent hogere voetzollaesiescore (VZS).

Gezien de dierenwelzijnsvoordelen van het houden van langzaam groeiende rassen, is het positief dat het aandeel langzaam groeiende vleeskuikens de afgelopen jaren is toegenomen van 34 procent in 2018 naar 51 procent in 2021.

Tabel 2

Aantal vleeskuikens (in miljoenen), uitvalpercentage en VZS op basis van groeisnelheid en dichtheid waarop de vleeskuikens werden gehouden.

JAAR	DICHTHEID (KG/M2)	VLEESKUIKENS (MILJOEN)		VOETZOLLAESIE- SCORE		UITVALPERCENTAGE		DODE VLEESKUIKENS (MILJOEN)	
		Snel	Langzaam	Snel	Langzaam	Snel	Langzaam	Snel	Langzaam
2018	>39	150,4	44,1	44	14	3,5%	2,7%	5,5	1,2
	>33 <39	6,8	13,7	57	14	2,9%	3,3%	0,2	0,5
	<33	7,1	28,0	32	16	3,3%	2,0%	0,2	0,6
	Totaal	164,2	85,7	44	15	3,5%	2,6%	5,9	2,3
2019	>39	148,8	45,3	52	26	3,4%	2,3%	5,2	1,1
	>33 <39	6,2	14,9	60	26	2,9%	2,5%	0,2	0,4
	<33	5,2	33,8	61	36	3,2%	1,9%	0,2	0,6
	Totaal	160,2	94,1	53	30	3,3%	2,2%	5,5	2,1
2020	>39	142,9	55,6	41	26	3,2%	2,2%	4,7	1,3
	>33 <39	3,8	18,3	38	32	3,2%	2,5%	0,1	0,5
	<33	5,2	34,9	36	35	2,9%	1,6%	0,2	0,6
	Totaal	151,9	108,8	41	30	3,2%	2,0%	5,0	2,3
2021	>39	109,3	64,9	31	16	3,2%	2,2%	3,6	1,4
	>33 <39	1,4	19,3	38	22	3,5%	2,2%	0,1	0,4
	<33	2,1	34,9	43	22	2,5%	1,6%	0,1	0,6
	Totaal	112,9	119,1	31	19	3,2%	2,0%	3,8	2,4

De sterfte blijkt deels ook gerelateerd aan de bezettingsgraad: hoe hoger de bezettingsgraad, hoe hoger de sterfte. In 2021 werden 109 miljoen snelle groeiers op de maximale bezettingsgraad van >39 kg/m² gehouden, met een gemiddelde sterfte van 3,2 procent. De 2,1 miljoen snelle groeiers die

onder de laagste bezettingsgraad gehouden werden, hadden een sterfte van 2,5 procent. Voor langzaam groeiende vleeskuikens onder de laagste bezettingsgraad was de sterfte met 1,6 procent het laagst. Zowel bij de hoogste als bij de laagste bezetting is de uitval door de jaren heen wel significant verminderd.

In het algemeen lijkt er geen duidelijk verband te zijn tussen de bezettingsgraad en VZS. Wel lijkt er bij de snelle groeiers in de afgelopen twee jaar sprake te zijn van een daling van de VZS. De gemiddelde VZS daalde van 53 in 2019 naar 31 in 2021. Bij de langzame groeiers was de VZS consequent significant lager ten opzichte van snelle groeiers.

2.3 Voetzoolzweren zijn pijnlijk

Meest recent, in 2018, hebben Wageningse welzijnsonderzoekers een inventarisatie gemaakt van de belangrijkste ongerief veroorzakende welzijns- en gezondheidsproblemen in de vleeskuikensector. Op basis van de combinatie van duur, incidentie en ernst concludeerden zij dat, ondanks verbeteringen, pijnlijke voetzoolzweren voor vleeskuikens nog steeds het belangrijkste welzijnsprobleem vormen.^{vi}

Dat voetzoolzweren zeer pijnlijk zijn blijkt ook uit een eerdere inventarisatie onder pluimveewetenschappers en -dierenartsen naar pijn en pijnbestrijding bij vleeskuikens. Twee van de drie experts gaven, afhankelijk van de mate van aantasting, deze aandoening de maximale pijnscore van 10 (zeer ernstige pijn). Pijnbestrijding wordt desalniettemin nooit toegepast, ondanks dat pijnbestrijding volgens een expert wel zinvol zou zijn.^{vii}

Figuur 1. Voorbeeld van een plofkip met voetzweren.

3 Bronnen

ⁱ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/dieren-houden/dierenwelzijn/welzijnseisen-voor-dieren/vleeskuikens/afvoer>

ⁱⁱ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/dieren-houden/dierenwelzijn/welzijnseisen-voor-dieren/vleeskuikens>

ⁱⁱⁱ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/dieren-houden/dierenwelzijn/huisvesting-en-verzorging/vleeskuikens/aanvullende-eisen/voetzoollaesies>

^{iv} <https://www.avined.nl/themas/bedrijfsmanagement/vki-formulieren>

^v <https://wetten.overheid.nl/jci1.3:c:BWBR0035217&hoofdstuk=2&paragraaf=6&sub-paragraaf=6.1&sub-paragraaf=6.1.2&artikel=2.63&z=2022-01-01&g=2022-01-01>

^{vi} <https://research.wur.nl/en/publications/update-ongerief-analyses-2018-2020-vleeskuikens-vleeskalveren-var>

^{vii} <https://files.wakkerdier.nl/app/uploads/2017/10/11140842/Wakker-Dier-2017-Pijn-en-pijnbestrijding-bij-vleeskuikens.pdf>